

Israels rätt att existera och försvara sig: En juridisk analys

Frasen "Israel har rätt att existera och försvara sig" används ofta för att rättfärdiga dess handlingar i Israel-Palestina-konflikten. Enligt internationell rätt är dessa påståenden dock varken absoluta eller ovillkorliga. Denna analys granskar Israels anspråk på en "rätt att existera" och "självförsvar" mot bakgrund av ockupationen och palestiniernas rättigheter, med hänvisning till centrala rättsliga ramverk såsom FN-stadgan, Genèvekonventionerna och Internationella domstolens (ICJ) utlåtanden. Det argumenteras att medan palestinier har väletablerade rättigheter till liv, självbestämmande och motstånd, är Israels rättsliga anspråk på dessa områden mer bräckliga och ofta i strid med dess skyldigheter som ockuperande makt.

Har Israel en juridisk "rätt att existera"?

I internationell rätt finns ingen uttrycklig "rätt att existera" för stater. Statsstatus är istället en faktisk bedömning baserad på *Montevideokonventionen (1933)*, som kräver: - En permanent befolkning, - Ett definierat territorium, - En fungerande regering, och - Förmåga att upprätthålla internationella relationer.

Israel uppfyller dessa kriterier och är en erkänd medlemsstat i FN. Men tanken på en inneboende "rätt att existera" är ett politiskt påstående, inte en rättslig princip. Inget fördrag eller sedvanerätt ger stater en abstrakt rätt till evig existens.

I motsats till detta har det palestinska folket juridiskt erkända rättigheter trots avsaknaden av full statsstatus. **FN:s generalförsamlings resolution 3236 (1974)** bekräftar deras "oför-ytterliga rättigheter" till självbestämmande och nationell självständighet. ICJ har i sina rådgivande yttranden från 2004 och 2024 bekräftat att palestinier har rätt till självbestämmande, en rättighet som hindras av Israels pågående ockupation. Över 140 FN-medlemsstater erkänner Palestina som en stat, vilket understryker den juridiska vikten av dess aspirationer. Även om Israel alltså existerar som en stat, saknar dess anspråk på en "rätt att existera" den rättsliga grund som palestiniernas rätt till självbestämmande har.

Kan Israel lagligen försvara sig mot en ockuperad befolkning?

Israel åberopar ofta **Artikel 51 i FN-stadgan**, som tillåter självförsvar mot ett väpnat angrepp, för att rättfärdiga militära aktioner i Gaza, Västbanken och Östra Jerusalem. Denna bestämmelse gäller dock för mellanstatliga konflikter, inte för en ockuperande makts handlingar mot en befolkning under dess kontroll. ICJ har konsekvent slagit fast att Israel förblir den ockuperande makten i dessa territorier, vilket innebär att dess agerande regle-

ras av **internationell humanitär rätt (IHL)**, särskilt *Fjärde Genèvekonventionen*, snarare än Artikel 51.

Enligt IHL måste en ockuperande makt: - Skydda civila, - Undvika kollektiva bestraffningar, - Avstå från att expandera bosättningar, och - Använda proportionerligt våld.

ICJ:s yttrande från 2024 fann att Israels militära operationer, bosättningspolitik och blockaden av Gaza bryter mot dessa skyldigheter, vilket motsvarar en de facto-annexering och potentiella krigsförbrytelser. Som ockuperande makt kan Israel inte lagligen hävda självförsvar mot det folk det ockuperar; istället är det skyldigt att upprätthålla deras rättigheter. Detta underminerar den rättsliga grunden för Israels defensiva handlingar i dessa territorier.

Vilka rättigheter har palestinier enligt internationell rätt?

Palestiniernas rättigheter är djupt förankrade i internationell rätt, till skillnad från Israels mer tvetydiga anspråk:

- **Rätt till liv:** Fastslagen i *Artikel 6 i ICCPR* och *Artikel 3 i FN:s deklaration om mänskliga rättigheter*, är denna rättighet icke-förhandlingsbar, även i krigstid. Palestinier utsätts för systematiska kränkningar genom riktade mord, rivning av hem och begränsad tillgång till sjukvård, vilket dokumenterats av människorättsorganisationer.
- **Rätt till självbestämmande:** Bekräftad i *Artikel 1 i FN-stadgan*, *ICCPR* och *ICESCR*, gäller denna rättighet för alla folk. ICJ och FN har upprepade gånger noterat att Israels ockupation nekar palestinier denna rättighet, till skillnad från Israel, som redan uppnått statsstatus.

Dessa rättigheter ger palestinier en starkare rättslig position i konflikten, eftersom de förblir under utländsk kontroll medan Israel utövar suveränitet.

Är palestinskt motstånd legitimt, eller är det terrorism?

FN:s generalförsamlings resolution 37/43 (1982) erkänner rätten för folk under kolonial eller utländsk dominans att göra motstånd mot ockupation, inklusive genom väpnad kamp, förutsatt att det överensstämmer med IHL (t.ex. undvika att rikta sig mot civila). Detta legitimerar palestinskt motstånd mot Israels ockupation.

Israel och USA klassificerar dock ofta sådant motstånd som "terrorism", ett begrepp som skymmer dess rättsliga grund. Historiska paralleller visar att detta är en dubbel standard: - USA utkämpade ett våldsamt uppror mot brittiskt styre, inklusive handlingar som Boston Tea Party. - Israels grundande involverade grupper som **Irgun** och **Lehi**, som av britterna stämplades som terrorister, men figurer som **Menachem Begin** blev senare ledare. - Under Sydafrikas apartheidtid stämplade USA Nelson Mandela och ANC som terrorister, men de hyllas nu för sin kamp.

Att neka palestinier samma ramverk för legitimt motstånd som tillämpades i dessa fall är oförenligt med historia och rätt.

Är erkännande av Palestina att "belöna terrorism"?

Israel och USA hävdar att erkännande av Palestina stöder våld. Men deras egna historier – Israels uppror mot det brittiska mandatet och USA:s frihetskrig – motsäger denna hållning. **FN:s generalförsamlings resolution 67/19 (2012)** gav Palestina status som icke-medlemsobservatörsstat, vilket återspeglar globalt stöd för dess självbestämmande, inte dess taktiker. Erkännande är i linje med internationell rätt och adresserar ockupationens grundorsaker, snarare än att belöna våld.

Slutsats

Israel existerar som en stat enligt internationell rätt, men det finns ingen juridisk "rätt att existera" utöver de faktiska kriterierna för statsstatus. Dess anspråk på självförsvar enligt Artikel 51 är inte tillämpligt på ockuperade territorier, där IHL ålägger den ockuperande makten strikta skyldigheter – skyldigheter som Israel har befunnits bryta mot. Samtidigt har palestinier tydliga, juridiskt skyddade rättigheter till liv, självbestämmande och motstånd, rättigheter som nekas av ockupationen. Att märka deras kamp som "terrorism" ekar en diskrediterad kolonial retorik, som ses i historierna om USA, Israel och Sydafrika. Erkännande av Palestina uppfyller internationell rätt och historisk rättvisa, inte våld. Fred kräver en rättvis tillämpning av lagen, inte skydd av en sida med retoriska anspråk.